visat.

primavera 2026

Presentació de candidats al XI Premi Montserrat Franquesa de Traducció

Dolors Udina

Benvinguts a l'acte de presentació de les obres finalistes del XI premi Montserrat Franquesa de Traducció. En aquesta ocasió, hem exercit com a jurat Joan Ferrarons, Meritxell Salvany, Octavi Gil i jo mateixa. Havia de ser membre del jurat la guanyadora de l'any passat, Joana Castells, però per problemes de salut no va poder participar en les deliberacions. M'agrada recordar que des de fa dos anys el premi que atorga el PEN a la traducció d'una obra amb drets d'autor vigents porta el nom de Premi Montserrat Franquesa, en record de l'enyorada professora i traductora del grec i l'alemany, i amant de l'esperanto.

Arran del canvi de data del lliurament del premi, que ara s'ha unit a la Nit d eles Lletres Catalanes que se celebrarà el 14 de març, el jurat ha hagut de treballar de valent per llegir les 17 obres que diverses editorials han presentat perquè creuen que són les millors traduccions que han publicat durant l'any, en aquest cas durant el 2025. Normalment els membres del jurat tenen dret a presentar alguna traducció més que considerin digna de ser avaluada pel premi, però aquest any, com que el temps era just i no podíem llegir més en els poc més de dos mesos que teníem des del tancament de la convocatòria, ningú del jurat n'ha presentat cap altre. Dels 17 presentats, en vam triar 10 i, després d'una nova tria en van quedar 4, que són traduccions dels quatre finalistes que tenim avui aquí. La veritat és que triar les millors traduccions no és gens fàcil i sempre et queda una sensació d'incomoditat. Les 17 presentades tenien un nivell molt alt i són moltes les obres que podrien tenir avui aquí assegut el traductor, però com que s'ha de triar, ens hem esforçat a ser tan justos com hem pogut, i cal dir que ens vam avenir bastant fàcilment en la tria d'aquestes quatre traduccions, tot i que ens va saber greu haver-ne de deixar algunes fora. És fortuït que els finalistes siguin tot homes, coses de la vida (fa dos anys eren quatre dones...).

Comencem preguntant a Carles Dachs, que ha traduït de l'hongarès *Tango satànic*, de Laszlo Krasznakhorkai, que en paraules del jurat ha fet "una traducció molt meritòria amb una prosa enrevessada i de frases llargues, pràcticament sense punts ni descansos, molt ben treballada. La traducció flueix amb molta força, naturalitat i una llengua molt expressiva". Val a dir que cap de nosaltres sap hongarès i, per tant, hem jutjat només el resultat en català, però si més no podem fer cas a Adan Kovacsics, el traductor al castellà que parla perfectament el català i que com va dir l'altre dia a l'acte amb Krazsnakhorkai va dir que era una "traducció molt recomanable". Tinc entès que és la primera traducció que has fet, és així? en tot cas, ets el més jove dels quatre i el que tens menys traduccions sobre les espatlles... Ens expliques com vas rebre l'encàrrec i com t'hi vas preparar?

Ramon Monton ha enfrontat (i pel que sembla ha superat) la tasca de traduir el llibre monumental de Thomas Mann *Josep i els seus germans.* Aquí només hem valorat el primer dels quatre volums de què consta el llibre. En aquest cas, el jurat va considerar que «malgrat la dificultat del text i la llargada de les frases, la lectura en català és una joia. La traducció ha hagut de representar un esforç titànic per facilitar-ne la lectura: és com si hagués desmuntat un rellotge per tornar-lo a muntar peça a peça en català». No sé si t'ho vas pensar gaire o t'hi vas llançar de cap quan et van proposar una empresa com aquesta. Què vas haver de fer abans de posar-t'hi?

Xavier Pàmies ha fet la traducció de l'anglès d'*Els guardians de la casa,* de Shirley Ann Grau. Ens va semblar, diu el jurat, una «traducció extraordinària amb una llengua rica i vibrant que reflecteix un coneixement profund de la tasca del traductor i de la riquesa de la llengua». No sé gaire què puc afegir i m'imagino que la pregunta de com vas enfrontar la traducció et semblarà una mica banal després de la quantitat de traduccions que has fet. Suposo que sí que ens podràs dir quins reptes particulars t'hi has trobat i què has pogut aportar a la traducció d'aquest original que transcorre a Alabama i va ser escrit fa una pila d'anys, però que en realitat no planteja un tema que es pugui dir que ha quedat superat.

Pau Vidal (he seguit l'ordre alfabètic del cognom dels traductors, tot i que sempre m'ha semblat un ordre dictatorial, per raons òbvies...) ha traduït *Ferrocarrils de Mèxic*, de Gian Marco Griffi, Diu el jurat: «Pau

Vidal ha traslladat amb elegància i creativitat els diferents registres de la llengua, ha hagut d'adaptar molts jocs literaris i se n'ha sortit amb mestria. En la seva traducció, molt juganera, ha pres la decisió de pensar com podia aportar color a la història per als lectors en català». Davant de moltes pàgines d'aquest llibre que planteja situacions absurdes amb una gràcia molt especial, el lector gairebé s'ha de reprimir d'aixecar-se a aplaudir per l'enginy amb què el traductor ha traslladat una llengua que sembla impossible. Gairebé sembla un llibre escrit per donar-te l'oportunitat de jugar tant com vulguis amb la llengua. Suposo que l'editorial et va triar especialment per traduir-lo. Quina reacció vas tenir a l'encàrrec i com t'hi vas enfrontar?